

Vatrogasci sve češće, zbog nedorečenosti sustava, ali i klimatskih ekstrema, odrađuju poslove kao što je izgradnja nasipa u obrani od poplava pa sve do izvlačenja uginulih životinja čemu smo svjedočili 2014. u županjskoj Posavini

Boris Banjan, mag. cin. dipl.ing.
županijski vatrogasni zapovjednik

ŠTO NAS ČEKA U 2025.

Na području Osječko-baranjske županije zadnje velike poplave u prošlom stoljeću imali smo 1965. i 1967. godine. Delta Dunava i Drave prelila se na gotovo trećinu ukupne površine Baranje. Štete na poljoprivrednim dobrima bile su ogromne. Stradalo je nekoliko tisuća kuća, što je zajedno sa štetama od poplava u mjestima uz obale rijeke Drave (pri čemu je najviše stradao grad Osijek), predstavljalo najveću mirnodopsku katastrofu u 20. stoljeću u ovom dijelu Hrvatske. Nakon loših iskustava rekonstruirali su se i izgradili nasipi te druge vodozaštitne građevine u duljini od preko 100 km što i danas predstavlja osnovu zaštite od poplava stanovništva Baranje i naselja uz obale rijeke Drave.

Onda je došla 2002. godina. Opasnost od poplave dostigla je vrhunac zajedno s najvišim vodostajima Dunava i Drave u zadnjih 40 godina. Lokalne vlasti zajedno s profesionalnim tvrtkama te lokalnim stanovništvom našle su se u velikim problemima. Neki od njih bili su nerješivi u dane velikih kiša. To se vrlo loše odrazilo na moral mještana pogođenih katastrofom. Vatrogasci su pokazali sposobnost prilagodbe, ali uz velike probleme na većim vodnim zahvatima. Zbog nedostatka kapaciteta obrana se povlačila s velikih razlivenih površina na prostor prigradskih naselja pokušavajući zaštititi stanovništvo od prodora vode u kuće i okućnice.

Poplava nas je ponovo pogodila 2006. godine. Zatim su slijedile poplave u 2010. te 2011. U 2013. imali smo dvije krizne situacije s visokim vodostajem Drave i Dunava te procijediavanjem velike količine vode kroz tijela nasipa. Specifičnost u 2013. godini bila je i opasnost od ledene poplave s kojom imamo loša iskustva iz prošlosti.

U 2014. zabilježene su tri poplave. U rujnu 2014. na obrani vikend naselja Karašica kod mjesta Josipovac u 10 dana bilo je angažirano preko 700 vatrogasaca. Najveća katastrofa koja je ikada pogodila područja istočne Hrvatske bila je poplava u županjskoj Posavini kad je bujica probila nasipe kod sela Račinovci i Rajevo selo. Vatrogasci su doista bili spasitelji života ljudi i imovine, ali radili su i najteže poslove poput izvlačenja uginule stoke te uklanjanja raspadnutog organskog otpada iz kuća i okućnica.

U periodu 2010. – 2012. imali smo velika sušna razdoblja u kojima su vatrogasci ponovo podnijeli najveći teret kod opskrbe stanovništva i stoke vodom. Sušu su pratili i veliki požari na otvorenom prostoru.

Inače, svake godine pogodi nas poneka oluja koja pohara urbane prostore. Često imamo i tuču koja uništava velike poljoprivredne površine i kulture.

KLIMATSKI EKSTREMI

Promjena klimatskih uvjeta pri kojima se u kratkom vremenskom razdoblju izmijene atmosferske prilike koje su se nekada mijenjale kroz nekoliko mjeseci stvorile su okolnosti koje se ne mogu predvidjeti. To se odražava na planiranje i organizaciju sustava zaštite i spašavanja na svim razinama i svim komponentama. Klimatski ekstremi dodatno pogoršavaju ionako neizdrživu situaciju oko stabiliziranja sustava zaštite pojedinih područja.

Vatrogastvo je slijedom tih okolnosti, ali i zbog nedostatka potencijala ponajviše u civilnoj zaštiti, preuzelo poslove poput izgradnje i osiguranja tijela nasipa i drugih vodozaštitnih građevina, prije-

voza vode i druge logistike neophodne lokalnom stanovništvu te sudjelovanja u drugim događajima. Pripremaju se i u dijelu zaštite stanovništva od potresa i nesreća s opasnim tvarima.

U zadnjih deset godina i država se preustrojava u dijelu organizacije žurnih službi. Doneseni su neki vrlo važni strateški dokumenti poput Zakona o zaštiti i spašavanju, Zakona o zaštiti od požara, Zakona o vatrogastvu i cijelog niza zakona i pravilnika koji pobliže uređuju uvjete i način rada državnih institucija, žurnih službi, ali i stavljaju u funkciju kapacitete lokalne samouprave te lokalnog stanovništva.

Čini mi se da u vremenu preustroja društva vatrogastvo pomalo zaostaje u nekim segmentima. U zadnjih 20 godina promijenio se omjer tehničkih intervencija u pravcu povećanja broja različitih intervencija koje se uglavnom evidentiraju kao tehničke (s nekima čak imamo problema kako ih definirati) i to dva do tri puta više tehničkih u odnosu na požarne. Ovo povećanje predstavlja trend kroz više godina što ne znači da nas neće demantirati pokoja požarna sezona.

Sve ove promjene stavljaju pred vatrogasce ogromne dileme:

1. Koliko daleko ići u transformaciju vatrogasnog sustava u odnosu na trenutak u kojem se nalazi Hrvatska u području zaštite lokalnog stanovništva?
2. Kako dizajnirati postrojbu koja treba zadovoljiti potrebe zajednice u kojoj živi?
3. Što trebaju raditi vatrogasci, a što druge žurne službe?

4. Kako izračunati kapacitete potrebne za razvoj sigurnosti lokalnog stanovništva u sljedećih 20 ili 30 godina?

5. Kojim metodologijama i dokumentima utvrditi mjerila i definirati subjekte?

Pri tome, mislim da metodologija za izradu procjene ugroženosti od požara te plana zaštite od požara odavno zahtjeva reviziju. Procjene ugroženosti civilnog stanovništva, kao i drugi dokumenti iz područja ugroza stanovništva, osim požara i eksplozije, nije usklađena sa stvarnim potrebama, ali i neprilikama u kojima se lokalna zajednica sve češće nalazi.

Nedorečenost i konfuziju potiču i neprestane mjere štednje i restrikcije prvenstveno na nivou lokalne zajednice. Žurne službe imaju sve manje prostora za održavanje i razvoj svojih mogućnosti. Kao rezultat svih ovih promjena danas imamo vatrogasne postrojbe koje su se specijalizirale za određene vrste intervencija poput intervencija na vodi i pod vodom, na ledu, na visinama i u dubinama dok u drugim područjima značajno zaostaju. Veće postrojbe pokušavaju zadržati kompetencije na velikom broju različitih vrsta intervencija i to im sve teže ide.

Općenito, čini mi se da sve više gubimo dah s promjenom prethodno navedenih okolnosti. Kuda će nas vrijeme i neprilike s proračunima te s druge strane sve veća i raznolikija operativna iskušenja odvesti, vidjet ćemo. Sada već ništa nije isto, a za 10 godina mislim da će se žurne službe uvelike razlikovati od ovoga što imamo danas. 🦉

Posljednjih nekoliko godina svjedoci smo povećanja broja tehničkih intervencija u odnosu na požarne

